
Επίλυση – Resolution

Στην ενότητα αυτή θα μελετηθούν τα εξής επιμέρους θέματα:

Η Μέθοδος της Επίλυσης στον Λογικό Προγραμματισμό

Λογικός Προγραμματισμός

- Εξαγωγή συμπερασμάτων από ένα σύνολο λογικών εκφράσεων.
- Χρησιμοποιεί μια περιορισμένη γλώσσα λογικής η οποία επιτρέπει την αποδοτική απόδειξη θεωρημάτων μέσω της μεθόδου της επίλυσης.
- Η λογική αυτή περιέχει προτάσεις της μορφής:

$$\forall x_1 \dots \forall x_k (B_1 \wedge \dots \wedge B_n \rightarrow A)$$

οι οποίες μπορούν να γραφτούν ως διαζεύξεις με μόνο ένα θετικό όρο

$$\forall x_1 \dots \forall x_k (\neg B_1 \vee \dots \vee \neg B_n \vee A)$$

και έχουν προτασιακή μορφή $\{\neg B_1, \dots, \neg B_n, A\}$

- Μια τέτοια πρόταση στον λογικό προγραμματισμό γράφεται ως

$$\forall x_1 \dots \forall x_k (A \leftarrow B_1, \dots, B_n)$$

και μπορεί να ερμηνευθεί ως η διαδικασία: *για να υπολογίσεις το A υπολόγισε τα $B_1, \dots, B_n$.*

Παράδειγμα

- Αξιώματα για συμβολοσειρές
 1. $\forall x \text{ substr}(x,x)$
 2. $\forall x \forall y \forall z (\text{substr}(x,z) \leftarrow (\text{suffix}(y,z) \wedge \text{substr}(x,y))$
 3. $\forall x \forall y \text{ suffix}(x,yx)$
 4. $\forall x \forall y \forall z (\text{substr}(x,z) \leftarrow (\text{prefix}(y,z) \wedge \text{substr}(x,y))$
 5. $\forall x \forall y \text{ prefix}(x,xy)$

Μπορούν να τύχουν ερμηνείας ως:

1. Κάθε συμβολοσειρά είναι υποσυμβολοσειρά του εαυτού της
2. Για να αποφασίσουμε αν το x είναι υποσυμβολοσειρά του z τότε εντοπίζουμε συμβολοσειρά y τέτοια ώστε η y να είναι επίθημα της z και η x υποσυμβολοσειρά της y .
3. Η x είναι επίθημα της yx
4. Για να αποφασίσουμε αν το x είναι υποσυμβολοσειρά του z τότε εντοπίζουμε συμβολοσειρά y τέτοια ώστε η y να είναι πρόθημα της z και η x υποσυμβολοσειρά της y .
5. Η x είναι πρόθημα της xy

Βασική Ιδέα

- Πιθανά ερωτήματα (στόχοι):
 - $\text{substr}(\alpha\alpha\beta, \gamma\beta\alpha\beta\alpha\gamma\beta\alpha\beta\beta)$;
 - $\exists x (\text{substr}(x, \alpha\beta\gamma\alpha\alpha\gamma) \wedge \text{suffix}(\delta\alpha\beta, x))$;
- Βασική Ιδέα Διαδικασίας Επίλυσης στον ΛΠ
 - Θεώρησε την άρνηση του στόχου,
π.χ. $\neg \exists x (\text{substr}(x, \alpha\beta\gamma\alpha\alpha\gamma) \wedge \text{suffix}(\delta\alpha\beta, x))$
 - Μετάτρεψε σε προτασιακή μορφή:
 $\{ \{ \neg \text{substr}(x, \alpha\beta\gamma\alpha\alpha\gamma) , \neg \text{suffix}(\delta\alpha\beta, x) \} \}$
 - Εφάρμοσε επίλυση στο σύνολο των αξιωμάτων που απαρτίζουν το πρόγραμμα και την προτασιακή μορφή του ερωτήματος.

Ροή Προγράμματος

- **Μη ντετερμινισμός:** Δυνατόν να υπάρχουν πολλά αξιώματα τα οποία μπορούν να συνδεθούν με τον στόχο του προγράμματος. Ποιο από αυτά θα επιλεγθεί σε κάθε βήμα;
- **Ροή Προγράμματος:**
 - Στον διαδικαστικό προγραμματισμό η ροή του προγράμματος καθορίζεται πλήρως από τον προγραμματιστή μέσω της σειράς παράταξης των εντολών που το απαρτίζουν.
 - Στον Λογικό Προγραμματισμό ο προγραμματιστής γράφει δηλώσεις που συλλαμβάνουν τη σχέση που έχουν οι οντότητες του προγράμματος. Εναπόκειται στον compiler να επιλύσει τον μη ντετερμινισμό που εμπεριέχεται στο πρόγραμμα.
- **Κανόνας Υπολογισμού:** Επιλογή στοιχείου της πρότασης-στόχος στο οποίο θα εφαρμοστεί επίλυση.
- **Κανόνας Εύρεσης:** Επιλογή “αξιώματος” στο οποίο να εφαρμοστεί επίλυση έναντι του στοιχείου της πρόταση-στόχος που έχουμε επιλέξει.

Ορισμοί

- Σε μια πρόταση $A \leftarrow B_1, \dots, B_n$ (όρος Horn) ονομάζουμε
 - Τον θετικό όρο A **κεφαλή** (head) και
 - Τους αρνητικούς όρους $B_1, \dots, B_n$ **κορμό** (body).
- Αν $n = 0$, τότε δεν υπάρχει κορμός και η πρόταση έχει τη μορφή $A \leftarrow$ και ονομάζεται **γεγονός** (fact).
- Αν η πρόταση δεν έχει κεφαλή, $\leftarrow B_1, \dots, B_n$, ονομάζεται **στόχος** (goal).
- Ένα σύνολο από όρους Horn που δεν αποτελούν στόχους και των οποίων η κεφαλή χρησιμοποιεί το ίδιο κατηγορηματικό σύμβολο ονομάζεται **διαδικασία** (procedure).
- Μία διαδικασία η οποία δεν περιέχει μεταβλητές ονομάζεται **βάση δεδομένων** (database).
- Ένα σύνολο από διαδικασίες ονομάζεται **λογικό πρόγραμμα**.

Παράδειγμα

- Το πιο κάτω πρόγραμμα περιέχει δύο διαδικασίες, μία από τις οποίες αποτελεί βάση δεδομένων.

1. $q(x,y) \leftarrow p(x,y)$

2. $q(x,y) \leftarrow p(x,z), q(z,y)$

3. $p(b,a) \leftarrow$

4. $p(c,a) \leftarrow$

5. $p(d,b) \leftarrow$

6. $p(e,b) \leftarrow$

7. $p(f,b)$

8. $p(h,g)$

9. $p(i,h)$

10. $p(j,h)$

Αντικαταστάσεις ορθής απάντησης

- Έστω P ένα πρόγραμμα και G ένας στόχος. Μία αντικατάσταση θ ονομάζεται **αντικατάσταση ορθής απάντησης** αν $P \models \forall (\neg G\theta)$ όπου ο ποσοδείκτης $\forall$ συμβολίζει την εφαρμογή του καθολικού ποσοδείκτη σε όλες τις μεταβλητές που εμφανίζονται ελεύθερες στην G .
- **Παράδειγμα:**
Έστω P το σύνολο των αξιωμάτων της αριθμητικής.
Έστω G η πρόταση $\neg(6+y=13)$. $\neg G$ είναι η πρόταση $6+y=13$ και αντικατάσταση ορθής απάντησης για τη G αποτελεί η $\theta = \{7/y\}$.
Έστω G η πρόταση $\neg(x = y+13)$. Αντικατάσταση ορθής απάντησης για τη G αποτελεί η $\theta = \{x - 13/y\}$.

Παράδειγμα

$\text{ancestor}(X, Y) \leftarrow \text{parent}(X, Y)$

$\text{ancestor}(X, Y) \leftarrow \text{ancestor}(Z, Y), \text{parent}(X, Z)$

$\text{parent}(\text{bob}, \text{alan}) \leftarrow$

$\text{parent}(\text{fred}, \text{dave})$

$\text{parent}(\text{catherine}, \text{alan}) \leftarrow$

$\text{parent}(\text{harry}, \text{george})$

$\text{parent}(\text{dave}, \text{bob})$

$\text{parent}(\text{ida}, \text{harry})$

$\text{parent}(\text{ellen}, \text{bob})$

$\text{parent}(\text{john}, \text{harry})$

Ο στόχος

$\leftarrow \text{ancestor}(Y, \text{bob}), \text{ancestor}(\text{bob}, Z)$

θα επιφέρει το αποτέλεσμα true και θα επιστρέψει την αντικατάσταση
ορθής απάντησης $Y = \text{dave}$, $Z = \text{alan}$

Επίλυση SLD

- Η απόδειξη ενός στόχου γίνεται με τη χρήση του κανόνα SLD-Επίλυση ο οποίος αποτελεί ειδική περίπτωση της μεθόδου της επίλυσης εφόσον αναφέρεται σε ζεύγη προτάσεων που περιέχουν μόνο ένα θετικό όρο.

$$\frac{\leftarrow A_1, \dots, A_{i-1}, A_i, A_{i+1}, \dots, A_n, \quad A \leftarrow B_1, \dots, B_k, A_i \theta_i = A \theta_i}{\leftarrow (A_1, \dots, A_{i-1}, B_1, \dots, B_k, A_{i+1}, \dots, A_n) \theta_i}$$

- Αιτιολόγηση Κανόνα:

$$\begin{array}{ccc} \{\neg A_1, \dots, \neg A_{i-1}, \neg A_i, \neg A_{i+1}, \dots, \neg A_n\} & & \{A, \neg B_1, \dots, \neg B_k\} \\ & \swarrow \text{Επιλύουσα } \theta_i & \searrow \text{An } A_i \theta_i = A \theta_i \\ \{\neg A_1, \dots, \neg A_{i-1}, \neg B_1, \dots, \neg B_k, \neg A_{i+1}, \dots, \neg A_n\} \theta_i & & \end{array}$$

Παράδειγμα

- Θεωρήστε το πρόγραμμα P από τη διαφάνεια 5-7. Θέλουμε να αποδείξουμε ότι η πρόταση $\exists y \exists z (q(y,b) \wedge q(b,z))$ προκύπτει ως λογικό επακόλουθο του προγράμματος.
- Τότε, αφού $\neg (\exists y \exists z (q(y,b) \wedge q(b,z))) = \forall y \forall z \neg (q(y,b) \wedge q(b,z)) = \forall y \forall z (\neg q(y,b) \vee \neg q(b,z)) = \forall y \forall z (q(y,b) \wedge q(b,z) \rightarrow \text{False})$ ο στόχος της απόδειξης είναι ο
$$\leftarrow q(y,b), q(b,z)$$
- Έχουμε ότι:
 - Από το (1) και το $q(y,b)$, $\leftarrow p(y,b), q(b,z)$
 - Από το (5) και το $p(y,b)$, $\leftarrow q(b,z)$ μέσω της αντικατάστασης $\{d/y\}$
 - Από το (1) και το $q(b,z)$, $\leftarrow p(b,z)$
 - Και τέλος, από το (3) και το $p(b,z)$, $\perp$ μέσω της αντικατάστασης $\{a/z\}$
- Μπορούμε να επιβεβαιώσουμε ότι πράγματι η $\{d/y, a/z\}$ είναι αντικατάσταση ορθής απάντησης της πρότασης.

Ορθότητα και Πληρότητα

- **Θεώρημα (Ορθότητα):** Έστω P ένα σύνολο προτάσεων προγράμματος, και G ένας στόχος. Έστω η ύπαρξη μιας SLD-διάψευσης του G . Αν $\theta = \theta_1\theta_2\ldots\theta_n$ η ακολουθία των ενοποιητών που χρησιμοποιήθηκαν στη διάψευση και σ ο περιορισμός του θ στις μεταβλητές του G , τότε σ είναι μια αντικατάσταση ορθής απάντησης για τον στόχο G .
- **Θεώρημα (Πληρότητα):** Έστω P ένα σύνολο προτάσεων προγράμματος, και G ένας στόχος. Έστω σ μια αντικατάσταση ορθής απάντησης για τον στόχο G . Τότε υπάρχει μια SLD-διάψευση του G από το P τέτοια ώστε σ είναι ο περιορισμός της ακολουθίας των ενοποιητών που χρησιμοποιήθηκαν στη διάψευση $\theta = \theta_1\theta_2\ldots\theta_n$ στις μεταβλητές του G .

SLD-Επίλυση και μη-ντετερμινισμός (1)

- Θεωρήστε ξανά το πρόγραμμα P από τη διαφάνεια 5-7, την πρόταση $\exists y \exists z (q(y,b) \wedge q(b,z))$ και τον σχετικό στόχο $\leftarrow q(y,b), q(b,z)$
- Έχουμε επίσης ότι:
 - Από το (1) και το $q(y,b)$, $\leftarrow p(y,b), q(b,z)$
 - Από το (6) και το $p(e,b)$, $\leftarrow q(b,z)$ μέσω της αντικατάστασης $\{e/y\}$
 - Από το (1) και το $q(b,z)$, $\leftarrow p(b,z)$
 - Και τέλος, από το (3) και το $p(b,z)$, $\perp$ μέσω της αντικατάστασης $\{a/z\}$
- Επομένως και η $\{e/y, a/z\}$ είναι αντικατάσταση ορθής απάντησης της πρότασης: μπορεί ο ίδιος στόχος να διαθέτει περισσότερες από μια αντικαταστάσεις ορθής απάντησης.

SLD-Επίλυση και μη-ντετερμινισμός (2)

- Αν, για το ίδιο πρόγραμμα, χρησιμοποιήσουμε ως κανόνα υπολογισμού τον:

Να διαλέγεις πάντα το τελευταίο στοιχείο του στόχου.

και ως κανόνα εύρεσης τον:

Να διαλέγεις πάντα το τελευταίο συμβατό αξίωμα του προγράμματος.

τότε θα είχαμε:

$\leftarrow q(y,b), q(b,z)$

$\leftarrow q(y,b), p(b,z'), q(z',z)$

$\leftarrow q(y,b), p(b,z'), p(z,z''), q(z'',z')$

...

- Αυτό δείχνει ότι υπάρχουν μέθοδοι υπολογισμού οι οποίοι δεν μας οδηγούν στην κατασκευή διάψευσης ακόμη και αν υπάρχουν διαψεύσεις.

SLD-Επίλυση και μη-ντετερμινισμός (3)

- Αν, για το ίδιο πρόγραμμα, χρησιμοποιήσουμε ως κανόνα υπολογισμού τον:

Να διαλέγεις πάντα το πρώτο στοιχείο του στόχου τότε θα είχαμε:

$\leftarrow q(y,b), q(b,z)$

$\leftarrow p(y,z'), q(z',b), q(b,z)$ (Από το (2))

$\leftarrow q(b,b), q(b,z)$ (Από το (5) μέσω της αντικατάστασης $\{d/y, b/z'\}$)

$\leftarrow p(b,b), q(b,z)$ (Από το (1))

- Από τώρα και στο εξής, κανένας όρος δεν ενοποιείται με τον $p(b,b)$. Επομένως, ενώ υπάρχει διάψευση στο πρόγραμμα, η εκτέλεση τερματίζει χωρίς να την εντοπίσει.

Δένδρα SLD

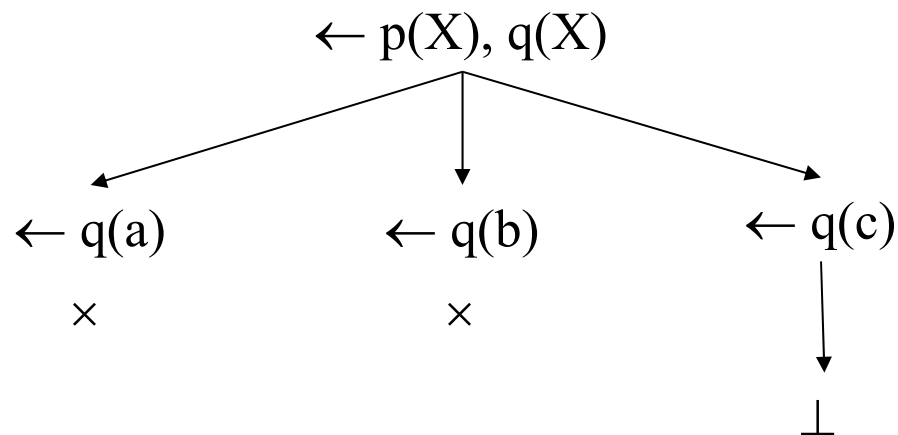
- Η διαδικασία της Επίλυσης μπορεί να αναπαρασταθεί μέσω δένδρων τα οποία έχουν την πρόταση υπό μελέτη ως ρίζα και ακμές ανάμεσα σε δύο κόμβους υπάρχουν αν υπάρχει εφαρμογή του κανόνα SLD-επίλυση που οδηγά από τον κόμβο-πατέρα προς τον κόμβο παιδί.
- Μια κατά πλάτος διερεύνηση σε ένα δένδρο SLD οδηγεί πάντα σε εύρεση διάψευσης αν υπάρχει ενώ η κατά βάθος διερεύνηση δεν συνοδεύεται από τέτοιες εγγυήσεις.
- Εντούτοις, το μέγεθος του δένδρο αυξάνεται εκθετικά από το ένα επίπεδο του δένδρο στο επόμενο και έτσι αποτελεί δαπανηρή διαδικασία.

Παράδειγμα

- Θεωρήστε το πρόγραμμα με τα 4 γεγονότα και τον στόχο που εμφανίζονται πιο κάτω:

$p(a)$ $p(b)$ $p(c)$ $q(c)$
 $\leftarrow p(X), q(X)$

- Το SLD δένδρο του προγράμματος είναι το:

Εργασία

(α) Θεωρήστε το πιο κάτω πρόγραμμα λογικού προγραμματισμού και χρησιμοποιήστε τη μέθοδο της SLD επίλυσης για να φθάσετε σε διάψευση του στόχου.

$\text{add}(X, 0, X)$

$\text{add}(X, \text{succ}(Y), \text{succ}(Z)) \leftarrow \text{add}(X, Y, Z)$

$\leftarrow \text{add}(\text{succ}(\text{succ}(0)), \text{succ}(\text{succ}(0)), U)$

(β) Θεωρήστε το πιο κάτω πρόγραμμα λογικού προγραμματισμού και επιδείξτε τις δυνατές εκτελέσεις του μέσω ενός SLD-δένδρου.

$\text{add}(X, 0, X)$

$\text{add}(X, \text{succ}(Y), \text{succ}(Z)) \leftarrow \text{add}(X, Y, Z)$

$\leftarrow \text{add}(U, V, \text{succ}(\text{succ}(\text{succ}(0))))$

Prolog

- **PRO**gramming in **LOGic**
- Prolog: Alain Colmerauer 1973, R. Kowalski Αρχή Επίλυσης
- Prolog compiler: David Warren, 1977
- Δηλωτική Γλώσσα: διάκριση μεταξύ λογικής και ελέγχου
- Εξίσωση Kowalski
 $\text{Πρόγραμμα} = \text{Λογική} + \text{Έλεγχος}$
- Κανόνας Υπολογισμού Prolog:
 - Επέλεξε το αριστερότερο στοιχείο από τον στόχο
- Κανόνας Εύρεσης Prolog:
 - Επέλεξε τον πρώτο κατάλληλο κανόνα διασχίζοντας το πρόγραμμα από την αρχή και προχωρώντας προς το τέλος.

Prolog – Οντότητες

- Ένα πρόγραμμα στην Prolog αφορά οντότητες του προβλήματος με το οποίο ασχολείται, τις ιδιότητές τους και τις σχέσεις τους. Μπορεί να περιλαμβάνει
 - **Γεγονότα**: παριστάνουν ιδιότητες και σχέσεις που έχουν αντικείμενα του προβλήματος μεταξύ τους – τα δεδομένα του προβλήματος
 - **Κανόνες**: παριστάνουν γενικευμένες σχέσεις που συνδέουν τα αντικείμενα του προβλήματος – οι συλλογισμοί μέσω των οποίων μπορούμε να καταλήξουμε σε καινούρια συμπεράσματα/γεγονότα
 - **Ερωτήματα**: παριστάνουν τα ζητούμενα από το πρόγραμμα
 - **Σχόλια**
- Ο συμβολισμός της Prolog διαφέρει από αυτόν που χρησιμοποιούμε μέχρι τώρα:
 - Οι μεταβλητές ξεκινούν με κεφαλαία γράμματα
 - Τα σύμβολα και οι σταθερές ξεκινούν με μικρά γράμματα
 - Το σύμβολο :- χρησιμοποιείται αντί του ←

Παράδειγμα

ancestor(X,Y) :- parent(X,Y)

ancestor(X,Y) :- parent(X,Z), ancestor(Z,Y)

parent(bob,alan)

p(catherine,alan)

p(dave,bob)

p(ellen,bob)

p(fred,dave)

p(harry,george)

p(ida,harry)

p(john,harry)

Ο στόχος

:- ancestor(Y, bob), ancestor(bob,Z)

Θα επιφέρει το αποτέλεσμα true και θα επιστρέψει την αντικατάσταση
ορθής απάντησης $Y = \text{dave}$, $Z = \text{alan}$

Εκτέλεση Προγράμματος

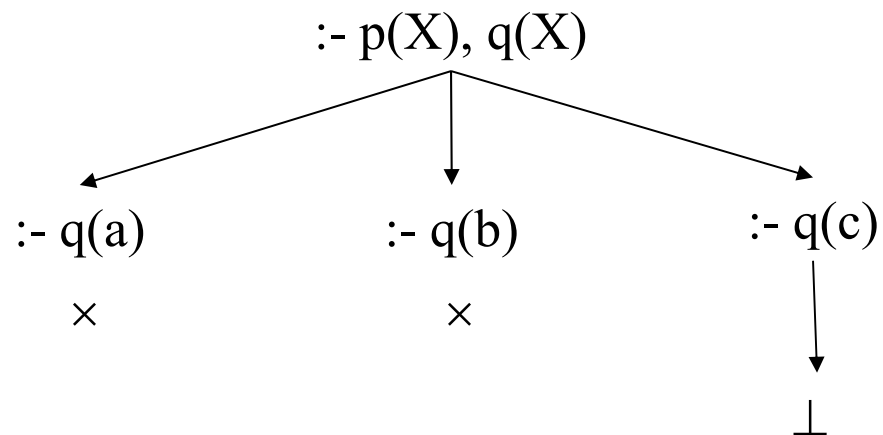
- Η αναζήτηση διάψευσης για την επίτευξη ενός στόχου μέσω των κανόνων υπολογισμού και εύρεσης της Prolog πιθανόν να οδηγήσει σε μη τερματισμό ακόμη και αν υπάρχει λύση.
- Επαφίεται στον προγραμματιστή να διατάξει τους κανόνες του προγράμματος με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να αποφευχθεί ο μη τερματισμός.
- Αποδοτική μέθοδος εύρεσης όρων προς ενοποίηση.
- Περιορισμένος αριθμός δομών δεδομένων προς διατήρηση
- Ανάγκη για οπισθοδρόμηση

Παράδειγμα

- Θεωρήστε το πρόγραμμα με τα 4 γεγονότα και τον στόχο που εμφανίζονται πιο κάτω:

$p(a)$ $p(b)$ $p(c)$ $q(c)$
 $:- p(X), q(X)$

- Το δένδρο που θα κτιστεί κατά τη διαδικασία επίλυσης είναι το

Μη λογικά Κατηγορήματα

- Η Prolog περιέχει μη-λογικά κατηγορήματα τα οποία διευρύνουν την εκφραστικότητα και αποδοτικότητα της γλώσσας όπως:
 - Κατηγορήματα για Input/output: get, put
 - Αριθμητικές Εκφράσεις και σχετικές διαδικασίες υπολογισμού

Result is Expression

- Παράδειγμα

```
selling_price(Item, Price) :- list_price(Item, List),  
                             discount_percent(Item, Discount),  
                             Price is List - List*Discount/100
```

Η τιμή της έκφρασης $List - List * Discount / 100$ θα τύχει υπολογισμού και θα ενοποιηθεί με τη μεταβλητή Price

- *Από τη στιγμή που μια μεταβλητή πάρει κάποια τιμή μέσω μιας εντολής *is* οποιαδήποτε επιπρόσθετη προσπάθεια να ενοποιηθεί με μια άλλη τιμή θα οδηγήσει σε λάθος.*

Cuts

- Μια **αποκοπή (cut)** αποτελεί μια σήμανση για διακοπή της μεθόδου της επίλυσης σε συγκεκριμένο σημείο.
- Θεωρήστε το πιο κάτω πρόγραμμα για υπολογισμό παραγοντικών αριθμών (fact) και έλεγχο κατά πόσο ο N-ιοστός παραγοντικός αριθμός είναι άρτιος .

```
fact(0,1) .                                check(N) :- fact(N,F) ,
fact(N,F) :-                                even(F) .
    N1 is N-1,
    fact(N1,F1) ,
    F is N*F1.
```

- Έστω το ερώτημα check(0). Αφού fact(0,1) και όχι even(1), η διαδικασία της επίλυσης θα οπισθοδρομήσει και θα επιχειρήσει να χρησιμοποιήσει τον δεύτερο κανόνα fact. Και η κλήση fact(-1,1) θα ξεκινήσει ένα ατέρμονο υπολογισμό.

Cuts

- Αυτό μπορεί να αποφευχθεί μέσω μιας **αποκοπής**.

- Γράφουμε

```
fact(0,1) :- ! .
```

απαγορεύοντας οπισθοδρόμηση μετά από αυτό το σημείο στη διαδικασία.

- Οι αποκοπές επεμβαίνουν στη φιλοσοφία του Λογικού Προγραμματισμού και είναι καλύτερο να αποφεύγονται. Στο παράδειγμα θα μπορούσαμε να γράψουμε

```
fact(N,F) :-  
    N > 0,  
    N1 is N-1,  
    fact(N1,F1),  
    F is N*F1 .
```